

YÜZYIL ÖNCESİNDE BİR ÇÖPÇATAN DERGİ: İZDİVAÇ

A Century-Year-Old Matchmaker Magazine: İzdivaç

Hilal ÖZKAYA*

Gazi Türkiyat, Bahar 2018/22: 225-243

Öz: Türkiye’de değişim içindeki hayat şartları evlilik biçimlerini de etkilemiştir. II. Meşrutiyetle birlikte basın hayatındaki gelişmeler, kadın ve magazin dergilerinin yayınlanması, kadının sosyal hayata daha aktif katılmasını sağlamış bu da yeni evlenme biçimlerini doğurmuştur.

Bu çalışmada, günümüze tartışma konularından biri olan televizyonlardaki evlilik programlarının 1918 yazılı basınında bir muadili olarak görülebilecek “İzdivaç” adlı dergi incelenecektir. Toplam 11 sayı yayımlanan derginin, şekil özellikleri, yazar kadrosu, içerik yönleri üzerinde durulacaktır. Dergideki yazıların açıklamalı dizini yapılacak ve bu yazılar konularına göre ayrılacaktır. Yazılar hakkında kısaca bilgiler verilerek, evlilik konulu yazılar üzerinde durulacak, günümüzden yüzyıl öncesinde basın yoluyla kadın-erkek ilişkilerinin nasıl yorumlandığı gösterilmeye çalışılacaktır. Ayrıca dergide yer alan bazı ilanlar aktararak iki dönemin karşılaştırılması yapılacaktır. Bu çalışmayla basın yoluyla evlilik olgusunun yirminci yüzyılın başında Türk toplumuna girdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlilik Programları, Çöpçatan, İzdivaç Dergisi.

Abstract: The changes taking place in everyday life in Turkey have also effects on marriage. Second Constitutional Era brought development to the press, which made a way for women and yellow press, and so helped women be more active in social life, and provided more options for the ways people get married.

This paper covers the magazine “İzdivaç” in printed press of 1918, which can be thought of as a counterpart of Turkey’s marriage TV shows, one of the ongoing debates today. A total of 11 issues were presented here in terms of its format, writers, and content. The articles in the magazine were indexed elaborately and listed according to their topics. The synopsis of the articles was given, the marriage articles were studied and it was observed how the press handled the birds and the bees a hundred years ago. Also, some announcements in the issues were taken into account to compare both eras. This study presents a proof for the fact that marriage through press became a matter in Turkish society in the early 20th century.

Keywords: Marriage, Marriage Shows, Matchmaker, İzdivaç Magazine

GİRİŞ

Türk toplum hayatında aile kurumunun önemli bir yeri vardır. Cenneti annelerin ayakları altına seren bir dinî inanişâ mensup ve yuvayı dışı kuşun yaptığına inanılan kültürel bir yapıya sahip olan Türk toplumunda, aile içinde kadının ise ayrıcalıklı bir yere sahip olduğu görülür. Doğum, çoğalma ve ölüm döngüsü içinde devam edegelen hayat yolculuğunda, bu döngünün gerçekleşmesinin sağlayan ise, dişil bir varlık

---

* Doktora Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Giresun/TÜRKİYE. h.hilalozkaya@hotmail.com, Gönderim Tarihi: 14.12.2017 / Kabul Tarihi: 12.06.2018

olarak yine kadının ön planda olduğu evlilik bağıdır. Kadının doğurma yetisi ve doğanın bereketi arasında bir bağ kurulduğu, insanoğlunun toprağı bir kadın, kadını da bir tanrı olarak gördüğü, sonuçta bu iki soyut varlığın bir bütüne dönüşüp her şeyi doğurarak yaratan bir tanrıça olan “toprak ana”nın ortaya çıktığı ilkel zamanlardan beri evlilik önemli bir toplumsal ve kültürel olaydır (Çetin 2008: 112). İslam dininde teşvik edilmesi ve kutsanması, evliliğe dinsel boyutta da önem verildiğini gösterir. Zira yöresel farklılıklar olmakla birlikte Türk toplumunda uygulanan düğün gelenekleri, evlilik kurumuna verilen önemi gösterir (Çetin 2008).

Modern çağın sürekli değişim ve gelişim içinde olan koşulları, evlilik ve aile kurumunu da farklı yönlerden etkilemiştir¹. Türkiye’de berder, dezmal kaçırma, kan bedeli, taygeldi, levirat (Poyraz Tacoğlu 2011) gibi geleneksel evlenme biçimlerine, son yüzyılda modernizmle birlikte yenileri eklenmiştir. Tespit edilen otuz üç evlilik biçiminden “İlan yoluyla eş seçme (evlenme)” ve “televizyon evliliği” (Sezen 2005: 192, 193), modernizmle gelen, bu çalışmanın da içeriğiyle ilgili olan evlilik çeşitlerindendir. Özellikle son yıllarda sayıları artan, “Televizyon evliliği”nin gerçekleştiği evlilik programları ülke gündemini oldukça meşgul etmiştir.

Televizyonların gündüz kuşağında yayınlanan evlilik programları, aile kurumuna zarar vermesi, ahlaki ve kültürel yozlaşmaya sebep olması bakımından son zamanlarda çokça şikâyet edilmektedir.² Yayın ilkelerine aykırı durumlarda yayınlanan programların denetiminden sorumlu olan RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu), ilgili programlara gerekli uyarı ve cezalandırmayı yapmaktadır.³

¹ Aile yapısındaki değişimi etkileyen unsurlar; göç, yoksulluk, toplumsal değerler, teknoloji ve kadının çalışma hayatına girmesi olarak sayılabilir (Yaşar Ekici 2014).

² Başbakanlık İletişim Merkezi aracılığıyla Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Kamuoyu, Yayın Araştırmaları Ölçme ve Değerlendirme Başkanlığından edinilen bilgiye göre:

“01.01.2016-31.12.2016 tarihleri arasında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’na evlilik programlarıyla ilgili toplam 94792 adet şikâyet gelmiştir. Bahse konu olan evlilik programları Kismetse Olur, Esra Erol’da, Zuhul Topal’la ve Evleneceksen Gel isimli programlardır.

Programlara ilişkin yapılan vatandaş bildirimlerinde/şikâyetlerinde bu programlar nedeniyle aile ve evlilik gibi kavramların içinin boşaltıldığı ve değersizleştirildiği, programların örf ve adetlerimize tamamen ters düşen bir içeriğe sahip olduğu, genç kuşakların çöküntüye sürüklediği, çocuklar için olumsuz örnek teşkil edildiği belirtilmektedir” (Belge 1).

³ “Yayınlar, Üst Kurul uzmanlarınca titizlikle takip edilmekte ve yasa hükümlerine aykırı yayınlar için rapor düzenlenmekte, bu raporlar ve yayın kopyaları Üst Kurulca değerlendirilerek, gerektiğinde aynı Yasanın 32’nci maddesi hükümlerine göre kuruluşlara uyarı, para cezası, program durdurma ve geçici yayın durdurma cezası şeklinde müeyyideler, hukuki sürecin tamamlanması ile uygulanmaktadır.

İzdivaç programları da yukarıda açıklanan prosedür çerçevesinde dikkatle izlenmekte olup Üst Kurul tarafından Kanunda yer alan yayın ilkelerine aykırı yayınları nedeniyle Esra Erol’la İzdivaç programına 6 kez uyarı ve 15 kez idari para cezası; Desti İzdivaç programına 4 kez uyarı ve 4 kez idari para cezası; Zuhul Topal’la İzdivaç programına 5 kez uyarı ve 3 kez idari para cezası; Su Gibi programına 7 kez uyarı ve 5 kez idari para cezası; Seda Sayan Show programına 6 kez uyarı ve 9 kez idari para cezası, Evleneceksen Gel programına 9 kez idari para cezası, Kismetse Olur isimli programa 5 kez idari para cezası ve Songül Karlı ile Evlilik Yolunda isimli programa 1 kez idari para cezası müeyyidesi uygulanması kararı verilmiştir. Üst Kurul tarafından verilmiş olan müeyyide kararlarına www.rtuk.gov.tr adresindeki Üst Kurul Kararları bölümünden ulaşabilmektedir” (Belge 1).

Şikâyetlerin çokluğu sebebiyle konu, Türkiye Büyük Millet Meclisine kadar taşınmış, medyada bu tür programların yasaklandığına dair birçok haber yer almıştır. Ancak programlar tam olarak yasaklanmamış, Olağan Üstü Hal kapsamında düzenlenen 690 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) ile programların yayın ilkelerine yeni düzenlemeler getirilmiş ve cezaî yaptırımlar biraz daha ağırlaştırılmıştır.⁴ Bunun üzerine bazı televizyon kanalları programları yayından kaldırırken bazıları da program içeriğini değiştirerek yayınlarına devam etmektedir. Zira çok fazla şikâyet edilen evlilik programları, yine resmi kaynaklarda yer alan bilgilere göre Türkiye’de en çok izlenen programlar arasındadır.⁵

Bugün televizyonlardaki evlilik programlarının gördüğü işlevi yüzyıl önceden başlamak üzere süreli yayınlarda görmek mümkündür. Geniş halk kitlelerine ulaşan gazete ve dergiler, II. Meşrutiyet sonrasında özellikle kadınları hedef kitleleri olarak görmüştür. Bunun sonucunda kadınlıkla ilgili müstakil yayınların yanında diğer dergilerin ilgili sütunları da ortaya çıkmıştır:

“II. Meşrutiyet döneminde kadınların kendilerini belki de en baskın şekilde gösterdikleri alan süreli yayınlardır. Bu dönem yayıncılığımız incelendiğinde görülecektir ki, kadınlar gerek okuyucu mektupları yoluyla, gerekse direkt yazılarla kamuoyu oluşturmayı başarmışlardır. Bu dönemde kadın gazete / dergiciliğinde hissedilir bir artışın yanında asıl önemli konu normal yayınlarda kadınlara yönelik sahifelerinde görülen artıştır” (Türk 2002: 9).

II. Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte magazin, mizah, kadın, çocuk, edebiyat ve sanat gibi çeşitli konularda çıkan dergilerin⁶ bazılarında yayınlanan “İzdivaç İlanları” yüzyıl

⁴ İlgili kanunun evlilik programları hakkında olan 60, 61 ve 62. Maddelerinin bir kısmı şöyledir:

“(4) Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, arkadaş bulma amacıyla kişilerin tanıştırıldığı ve/veya buluşturulduğu türden programlara, takviye edici gıdalar ve benzeri destekleyici ürünler de dâhil olmak üzere herhangi bir ürünün ilgili mevzuatına aykırı olarak sağlık beyanıyla satışına, pazarlanmasına ve/veya reklamına, sohbet, arkadaşlık ve eş bulma hatlarının ve hizmetlerinin tanıtımına yer verilemez. Katma değerli elektronik haberleşme hizmet numaraları, yerel aranır numaralar, benzeri özel içerikli hizmetlere ilişkin numaralar ile özel ücrete tabi diğer sabit ve mobil numaralar kullanılmak suretiyle, izleyici ve dinleyicileri yanıltıcı ve/veya haksız kazançta neden olacak şekilde yarışma, çekiliş, lotarya ve benzeri adlar altında ödül ve ikramiye taahhüt edilemez ve bu yöntemle ürün tanıtımı, satışı ve pazarlaması yapılamaz.”

“8 inci maddenin birinci fıkrasının diğer bentleri ile ikinci ve üçüncü fıkralarında ve bu Kanunun diğer maddelerinde belirlenen ilke, yükümlülük veya yasaklara aykırı yayın yapan ve/veya bu Kanun hükümleri kapsamında Üst Kurul tarafından belirlenen yükümlülüklerini yerine getirmeyen medya hizmet sağlayıcıya ihlalin ağırlığı, yayının ortamı ve alanı gözönünde bulundurularak, ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde birinden yüzde üçüne kadar idari para cezası verilir.” Kanun hakkında ayrıntılı bilgi için bk: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170429-M1-2.htm>.

⁵ “2016 yılında realite soylar hariç diğer program türlerinde en çok izlenen programlar aynı zamanda en çok şikâyet edilen programlar olmuştur” (Vatandaş Bildirimleri Yıllık Raporu 2016, s. 41).

“2016 yılı reyting/share değerlerinde en dikkat çekici nokta Kadın Programlarına (Evlilik Programları) hem kadın hem de erkeklerin benzer ölçüde ilgi göstermeleridir” (Vatandaş Bildirimleri Yıllık Raporu 2016, s. 5).

⁶ Süs, Demet, Mehasin, Kadın, Musavver Muhit dönemin başlıca kadın ve magazin dergileridir. Ayrıntılı bilgi için bk: Kadın Dergileri Bibliyografyası (1869-1927) Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, Metis Yay. 1993/ Necdet Ekinci vd., Zekeriye Sertel Amerikan Kültür Emperyalizminin ve Magazin Dergiciliğinin Öncüsü, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, İstanbul, 2006.

öncesinin çöpçatanlık görevini üstlenmiştir.⁷ Para karşılığında dergi sütunlarında yayınlanan bu ilanlarda kendilerine uygun eş arayan kadın ve erkekler, önce kendileri hakkında yaş, eğitim, iş bilgilerinin yanında ilgi alanları, maddi durum ve karakter özellikleri ile ilgili de bilgiler verip, ardından evlenmek istedikleri insanlarda olması gereken özellikleri sıralarlar. İlan gönderen ve ilanlarla ilgilenen insanlar arasındaki iletişim yine bu dergiler aracılığıyla sağlanır.

“İzdivaç”ta II. Meşrutiyet sonrasında, bundan yüzyıl önce basın hayatında yer almış, sütunlarında “izdivaç ilanları” yayınlayan dergilerden biridir. Onu diğerlerinden ayıran özelliği ise, adından da anlaşılacağı üzere tamamen evlilik, aile hayatı, eşler arasındaki ilişkiler, kadın, çocuk vs. konularda çeşitli yazıların yer aldığı müstakil bir dergi olmasıdır.

“İzdivaç, ilk sayısı 6 Haziran Perşembe 1334 (1918)’de son sayısı 1 Teşrin Evvel Perşembe 1334 (1 Ekim 1918)’de çıkmış, 11 sayı yayımlanmış bir dergidir. Dergide, aile ve toplum hayatını düzenleyici ve kadınlara mahsus faydalı bilgiler içeren yazılar bulunur. Ayrıca derginin ön ve arka iç kapaklarında, evlenmek isteyenlerin kendilerini tanıttıkları ve evlenmek istedikleri kişilerde aradıkları özellikleri yayımladıkları evlilik ilanları vardır” (Türk 2017: 74).

İZDİVAÇ DERGİSİ

“İzdivaç”, 6 Haziran 1334 (1918) - 1 Teşrin Evvel 1334 (1 Ekim 1918) arasında basın hayatı içinde bulunur. Türkiye’de evlilik ilanlarının yer aldığı ve aile toplum hayatına dair ahlâkî ve dinî konular üzerine eğilmiş, müstakil ilk derginin, “İzdivaç” olduğu söylenebilir.

Derginin her sayısının ön kapağında çerçeve içinde büyük puntolarla “İzdivaç”, “Saadet Tevlid Eder” yazılıdır. Başlık klişesinin altı iki sütuna ayrılmıştır. Sütunun geniş olan kısmında bir yol ve yolun ucunda arkasından güneşin doğmak üzere olduğu, aileyi sembolize eden bir ev resmi vardır. Sütunun dar kısmında ise mündericat (içindekiler) bölümü yer alır. Derginin yıl, sayı ve tarih bilgileri ön kapak kısmındadır (Bk: Ek 1).

Birinci sayfadaki başlık klişesinin altında dergi “ilmî, edebî, içtimâî ve sıhhi, musavver mecmua” olarak tanıtılır. İdarehanesi Cağaloğlu’nda, matbaası Orhaniye’dir. Telefon:

⁷ Edebî, içtimâî ve felsefî bir dergi olan Şebab’ta yayınlanan bir ilan şöyledir:

“Kırk yaşındayım. Zevcemin vefatı hasebiyle bekârım. İdare-i beytiyeyi bilirim. Bir hanıma ihtiyacım vardır. Melahat-ı vechiye malik ve sıhhati yerinde olmak ve azami otuz yaşını geçmiş olmak şarttır. Ciddi talep vukuunda tafsilat-ı lâzime verilecektir.” (İlan, “İzdivaç İlanları”, Şebab, S. 3 (6 Ağustos 1336), s. 72.)

Şehir mecmuasında benzer ilanlar “İzdivaç Talepleri” başlığı altında verilmiştir. Bir örnek şöyledir:

“Fransızca ve piyano biliyorum, servetim ne pek fazla, ne pek azdır. Zevcimden sade samimiyet bekliyorum, Darülfünunun herhangi bir şubesinden mezun olması bence müreccahtır. Taliplerim askerse hiç müracaat etmesinler. Bu sütunda fazla tafsilat veremem.” (İlan, “İzdivaç Talepleri”, Şehir, S. 2 (10 Kanunusani 1336), s. 4.)

İstanbul 2329'dur. Bu bilgilerin altında "Mesleğimize muvafık yazılara sayfalarımız açıktır. Gönderilen yazılar neşredilsin edilmesin iade olunmaz." ve "Muhabere idare namına yapılmalıdır." şeklinde bir açıklama yer alır. Nüshası 5 kuruş olan derginin "Abone şeraiti: Memalik-i Osmaniye için seneliği 120 kuruş Ecnebi memleketler için 30 Frank"tır. Mecmuada yayınlanacak olan yazıların şartları ise şöyle belirtilmiştir: "İlan şeraiti: İlanât-ı ticariyyenin beher kelimesi 20 ve izdivaç ilanlarının beher kelimesi 30 paradır. Tekrarında ıskonto yapılır." Derginin on beş günde bir yayınlanacağı duyurulur.

Yazar kadrosu; E(Elif). M., Mehmet Hulusi, Ali Seyfi, H(Ha). Tahsin Nuri, Doktor Nurettin gibi isimlerden oluşur.

Aile ve toplum hayatına dair çeşitli konular, kadın-erkek, gelin- kayınvalide, anne- çocuk ilişkileri, sağlık, bilimsel konular dergide yer alan makalelerin içeriğini oluşturur. Roman tefrikası, hikâye ve şiirler dergi sütunlarında yer bulan edebî türlerdir. Bunların bazılarının konusu da yine evlilik hakkındadır. Okuyucuların çeşitli konulardaki soruları ve cevaplarının yazıldığı sütunlar, reklamlar ve izdivaç ilanları da bulunur. Daha çok aile hayatı ve evlilik müessesesi üzerine yazılar yayınlayan dergi, "Maksat ve Meram" başlıklı yazıda yayın politikasını şöyle açıklar:

"İzdivaç insan için lüzumlu, hayatî bir şeydir. Bunu uzun uzadıya izaha hacet yok... Birçok kimseler izdivacın nihayetsiz faydelerini bildikleri halde yine bu hayata dâhil olmak saadetine nâil olamıyorlar. İzdivaçta bahtiyarlık pek memuldür. Fakat tabiatlerin uygunsuzluğu, aile dirliksizliği yüzünden izdivaçtan, evvelki hayatlarını tahassürle yâd ettirecek sıkıntılı bir vaziyete düşmek ihtimali de vardır. Bu ihtimal korkunç bir kuruntu halinde bütün gençlerin dimağını işgal eden azimlerine mâni olur. Günler, seneler gelip geçer başı ak saçlar, simayı kırışıklıklar kaplar. Vücut günden güne kuvvetinden, canından bir parçasını kaybeder. Evlenmek kararı daha hala şüphe, düşüncelerle muhât sevimli bir hülya şeklini alır. Ve bu kararsızlık hayatın son günlerine kadar sürer. Filhakika bu kararsızlığı tevliid eden vakalar nazar-ı dikkate alınması ve düşünülmesi lazım sebeplerdir. Bunların en mühimi terbiye-i diniye ve içtimaiyemizin müsaid olduğu derecede uzaktan olsun tarafeynin yekdiğerinin şerait-i hayâtîyelerine tamamıyla yabancı olarak pek derûni bir hiss-i tevekkül ile mechûlât üzerine binâ-yı emel etmeleridir. Bu şekilde izdivaçlarda her iki taraf hülyalarla besledikleri emellerin yarısının bile tahakkuk edemediğini görünce yeisten mütevellit adem-i memnuniyet bina-yı aileyi sarsarak titizliklere sebep olur. Günün birinde aile yıkılır. Bunun için bu hususta iki tarafın da samimi olması, servet, maişet ve tarz-ı hayatça ortada bulunmayan, öğrenilmeyen hiçbir cihet kalmaması elzemdir.

Gariptir ki: bizde tarafeyn ilelebet izdivaç gününün resmîyeti içinde yaşayacaklar, birbirlerinin, tarz-ı hayat ve vaziyet-i içtimaiyelerini tanıyamayacaklarmış gibi hareket ederler. Birçok noktaları gizlerler ve gizlemek hususunda pek takayyüdkâr davranırlar. Ancak tiyatro sahnelerinde mevki olabilen rol ve gösteriş hayat sahnelerinde pek feci muvaffakiyetsizliği mücip olur. Bazı itiyatlarımız da vardır ki bu hallerle samimiyeti, huzur ve saadeti telif etmek imkânsızdır. Mesela birçok aileler kendilerini olduğunda fazla göstermek, servet ve sâ mân sahibi tanıtmak isterler yarın bütün üryanlığıyla tezahür edecek hakikat karşısında mahcup ve müteessir olmamak için bugün metin bir muhâkeme ile her şeyi olduğu gibi anlatmak pek lazım ve zaruridir.

(İzdivaç) samimi ve ulvi bir emel ile aile teşkili hususundaki teşebbüslerin hayırlı neticelere iktirârına çalışacak ve bunu millet ve memleketin selametiyle alakadar bir vazife-i vataniye telakki edecektir.

(İzdivaç) aile duygularının en vefakâr bir tercümanıdır. Terbiye-i içtimaiye ve ailemizdeki noksanları, hataları, pek samimi bir nazarla görecek ve gördüklerini duyduklarını ortaya koymak için hasbihal sahifeleri açacaktır.

(İzdivaç) ailelerin saadeti bir heyet-i içtimaiyenin felahı demek olduğundan bu vâsi ve feyyaz sahada Cenab-ı Hakk'ın tevfiki hamiyet, hakikat menbalarından aldığı kuvvetle çalışacak ve memleketine hâdim bir uzv ile yaşayacaktır" (İzdivaç, 6 Haziran 1334: 1).

İNCELEME

"İzdivaç"ta toplumsal, bilimsel, ahlakî, ailevî ve edebî konular, ayrı sütun başlıkları altındadır. İlk sütun olan "Musahabe"de toplumsal hayata dair çeşitli konularla, "İçtimâî Sütunlar"da evlilikle ilgili farklı meseleler, "Terbiyevî Sütunlar"da ahlâkî konulara yer verilir. "Kısm-ı İlmî", "Edebî Sütunlar", "Hasbihal Sayfaları" ve "İzdivaç İlanları" dergide yer alan diğer sütunlardır.

Dergide şiir, hikâye ve roman türlerinde edebî yazılar yayınlanmıştır. Toplam 20 şiir, bazıları tefrika olan 8 farklı hikâye ve 2 roman tefrikası bulunur. Şiirlerin çoğu E(Elif). Nedim, Ali Haydar, H(Ha). Tahsin ve Kozanzade Ahmet Yahya'ya, hikâyelerin çoğu da H(Ha). Tahsin Nuri'ye aittir. Bir tercüme hikâye bulunur. "Erkek Kalbi" ve "Vefâkâr" başlıklı iki hikâye de "İzdivaç Hikâyeleri" üst başlığını taşıyan evlilik hikâyeleridir. Toplumsal mesaj içerikli iki tefrika romandan biri olan "Küçük Gelin", "İzdivaç'ın içtimâî, ahlâkî romanı"dır ve 9 sayıda tefrika edilir. "Vefasız" ise 8 sayıda tefrika edilmiş "âşıkâne roman"dır.

Derginin aile ve toplum hayatı, evliliğin insanlık için önemi gibi konuları anlatan ilmi tefrikası "İzdivaç" başlıklı yazı, yedi sayıda yayınlanmıştır. İçeriğine dair bilgi vermesi açısından yazıdan bir bölüm aşağıda verilmiştir:

"Cenab-ı Hakk insaniyetin babasına bir hayat arkadaşı verdiği zaman 'büyüyünüz ve çoğalmınız...' dedi. Bu suretle Âdem dünyada ilk kadına sahip oldu. İnsanların bekasına hizmet etmekle mükellef tutuldu. Fakat izdivaçtan maksat yalnız insanların çoğalması değildir. Aynı zamanda iki cinsin birleşmesinden fitraten mükemmel, daha kuvvetli ve binaenaleyh fevkalade güzel bir nesil yetiştirmektir. Hülasa ayrı yaşadıkça yarım sayılan insan bir vücut teşkil etmek için birleşir. İzdivaçtan sonra yaşayan yalnız kadın veya erkek değildir. Hassasiyetle inkişaf eden zekâ ve zekânın ilham ettiği hassasiyetten doğan hayât-ı insaniyedeki mükemmeliyettir. (...)

Kanûn-ı tabiat kadını erkeğe erkeği kadına muhtaç etmiştir. Binaenaleyh izdivaç; dinin ve içinde yaşanan heyet-i içtimaiyenin esasları dâhilindedir ve meşru, müstahsen surette tabî, fitrî ihtiyaç ve arzuların temin ve icrasıdır" (İmzasız, 4 Temmuz 1334/1918: 36-37).

“Din ve Ahlak”, “Ailede Hiss-i Vazife”, “Zevce ve Zevcenin Vazifesi” başlıklı yazılarda da benzer şekilde aile hayatındaki dinî ve ahlakî değerler üzerinde durularak aile kurumunun nasıl daha iyileştirilebileceğinin yanı sıra eşlerin birbirlerine karşı sorumlulukları anlatılmıştır.

Bütün sayıların ön ya da arka kapağında yer alan “İzdivaç İlanları”, derginin en ilgi çekici bölümü olarak nitelendirilebilir. Bugünkü evlilik programlarının başını çeken, onların oluşumuna zemin hazırlayan, daha 1918’de medya araçlarına çöpçatanlık rolü de yükleyen ilk hareket “İzdivaç İlanları”dır, denilebilir. Buradan hareketle “İzdivaç” dergisinin de ilk çöpçatan dergi olduğu söylenebilir.

“İzdivaç”ta yayınlanan evlilik ilanlarında farklı insan profilleriyle karşılaşılır. Ayrıca ilanlar dönemin yaşam koşullarını, kültür ve sanat hayatını, insanların birbirinden beklentilerini ortaya koymaları açısından önemli veriler sunar. Evlenip çeşitli sebeplerle ayrılmış, eşi vefat etmiş ya da bekâr olan, yirmili yaşlardan ellili yaşlara kadar kadın ve erkekler kendi vasıflarını ve aradıkları kişilerin vasıflarını sıralarlar. Erkekler genellikle edebiyat ve sanata ilgi duyan, piyano veya herhangi bir müzik aleti çalabilen, yabancı dil bilen, eğitilmiş, Batı kültürüne ilgi duyan, iyi bir aileye mensup bir eş aramaktadır. Bazıları bunlara önem vermeyip sadece ev işlerinden anlayan, becerikli, namuskâr bir hanım arar. Kimisi maddi durumun çok da iyi olmadığını belirterek varlıklı bir hanımla evlenip içgüveysi olabileceğini söyler. Yüzyıl öncesi ve sonrası arasında eş adayları için değişmeyen, bugünkü deyiimiyle en önemli “kriter”in maddi varlık olduğu görülür.

Dergiye gönderilecek olan ilanlarda olması gerekenler şöyle belirtilir:

“İzdivaç ilanlarında

Hususat-ı âtiye mutlaka mevzu bahis edilmelidir.

1. Sene

2. kudret-i maliye ve bedeniye

3. Derece-i tahsil

4. Tarz-ı maişet

5. Huy ve tabiat

6. Nasıl bir aile teşkil edilecek

7. Ergen veya bekâr (bakire)

8. Meslek

9. Zevce veya zevcede aranan evsafın başlıcaları

10. Maddi, manevi kazancı ev adresinde ihtisası” (İmzasız, 6 Haziran 1334/1918: Ön İç Kapak)

“İzdivaç” dergisinde yer alan ilanlardan birkaçı şöyledir:

“Namuskâr bir aileye mensup yirmi dört yaşında istikbali parlak bir gencim. Dört sene mukaddem tahsîl-i âlîyi ikmal ederek mektepten çıktım. Vazifem icabı memâlik-i Osmaniye’nin bütün vilayetlerini ve memalik-i ecnebiyeden bazılarını gezdiğimden seyahat arzularım daha ziyade artmıştır.

Yolculuk mezâhimine mütehammil bir kızla izdivaç etmek istiyorum. Ayrıca kendisinde âtîdeki hasâilin mevcut bulunması şarttır.

1. Afif ve namuskâr olması
2. Almanca, Fransızca lisanlarından birini bilmesi, piyano çalması
3. Hâl ve vakti müsait olması
4. Güzellik aranır da zevcine sadakati şayan-ı tercihtir.

(Adres mahfuzdur)” (İlan, 6 Haziran 1334/1918:

Ön İç Kapak).

“Pek zengin ve asil bir aileye mensubum, senem yirmi birdir. Mesleğim ticarettir. Fakat ahval-i harbiye sebebiyle ihtiyat zabitiyim, sanayi-i nefiseden resim bilirim. Hüsn-i tabiatım vardır. Yine hüsn-i tabiatı sahibesi bana akran olabilecek bir zevceye talibim.

Pek genç yaşta izdivaca talip oluşum maateessüf garip görülebilir. Sefahat yuvalarından uzak kalmak, her türlü ezvak-ı hayatiyeyi teşkil edeceğim ailede görmek sefahat ve sefaletten daima azade bulunmak için izdivaçtan başka çare olmadığımı düşündüm ve kararımı verdim..

Refika-i hayatım olabilecek hanımda atideki evsafı ararım:

- 1- Âdât-ı milliye, icabât-ı diniyeme pek merbutum bununla beraber şer’in, âdetin hüsn-i kabul ettiği derecede düşünceli, doğru muhakemeli isterim...
- 2- Tahsili ailevî, terbiyevî kitapları okuyup anlayacak kadar olsa kâfidir.
- 3- Ecnebi lisanı bilmese çok iyi olur. Çünkü bilenlerin ahlakî, edebî bir kitap okuyup da aile hayatını, aile terbiyesini öğrendiklerini, zevçlerini mesut ettiklerini görmüyorum. Ecnebi lisanı bütün emeklere rağmen elde süslü bir yelpaze gibi kalıyor.
- 4- Piyano yahut sazlardan birini bilirse hoş olur. Zira Kafeşantanlarda değil evimde musiki dinlemek isterim.
- 5- Bir kere asil bir aileye mensup olmalı sonra bugün ne ben ona ne o bana muhtaç bir halde olmamalıdır.
- 6- Senem nazar-ı dikkate alınmalı ve bana akran olmalıdır.
- 7- Nazar-ı dikkati celb edecek derecede yakışıklı ve sevimliyim. Binaenaleyh fevkalade değilse de güzel denecek bir halde olmasını temenni ederim.

8- Ailem pek namuskârdır ve eskiden beri sahib-i servet ve İstanbul'un eski ailelerindendir.

9- Buraya ilan verişim belki pek vakur ağırbaşlı insanları düşündürür. Fakat katiyen şurada veya buradaki tesadüfle evlenmek arzusunda olmadığım için şerait-i izdivaciyemi ilana karar verdim. Görmek konuşmak gibi henüz adet olamayan hususâta taraftar değilim akitten sonra ailesinin rızası olursa görürüm. Büyüklere hürmet, küçüklere şefkat aldığım aile terbiyesinin esasını teşkil eder. İdarehanedeki mahfuz adresime böyle namuskâr aileden bir kız bulunduğunu ihbar ederlerse minnettar kalırım." (İlan, 6 Haziran 1334/1918: Ön İç Kapak)

Bir ailenin kızı için verdiği anlaşılan bir ilan ise şöyledir:

"Numara 43: Ailemizin serveti iç güveysi almaya müsait ise de kerimimizin başlı başına bir ev sahibi olmasını arzu ettiğimizden evini idare edebilecek şeref, mevki sahibi yirmi beşinden dîn ve otuz beşten ziyade olmayan bir zata kızımızı tezvic etmek arzusundayız." (İlan, 15 Ağustos 1334/1918: Arka İç Kapak).

Bir başka ailenin ilanı da aşağıdadır:

"Numara 24: Ailemiz gayet asildir hal ve vakti de müsaittir. Kızımızın ahval ve şeraitini ayrı ayrı yazıyorum.

1- Sene on dokuzdur. 2- Pederinden mevrus emlak ü ukârı vardır. Sıhhati yerinde ise de biraz ziyadece zayıftır. 3- Derece-i tahsili yüksektir. Fransızca, Almanca lisanlarını serbest konuşur. Keman çalar. 4- İntizam-ı hayatı pek sever. Saatle hareket eder. 5- Tabiatı çok kışkançtır ve içlidir. Her şeyden müteessir olur. Çok hareketlidir. 6- Zevclîğe talip olacak zatın bizim yanımızda damat olması iktiza eder. 7- Bakiredir. 8- Ev idaresi için üzüdür, nezâfet ve intizama son derecede riayetkârdır.

Kızımıza talip olacak zatta aradığımız evsaf otuz yaşını mütecaviz olmamalı, mâhiye lâ-ekall beş bin kuruş bir irad veya maaşa sahip olmalı, tâmm'üs-sihha olmalı, hatta bu hususta aile tabibimiz tarafından muayene edilmeye bile muvafakat etmeli, âli derecede tahsili olmalı. Lüzumunda sıkıntıya ducâr olacak elinde avucundaki sarf edecek şekilde müsrif, her şeyi esirgeyecek mertebelerde hasis olmamalı, kızımız zayıf olduğundan kışkanç tabiatlı olmamalı, kışkançlık hayatı zindan eder hem zevç hem zevce üzüdür. (Ergen) olmalıdır. Mesleği doktorluk, ticaret, avukatlık gibi serbest sanayilerden biri olursa daha iyi olur" (İlan, 18 Temmuz 1334/1918: Arka Dış Kapak)

Maddi durumu çok da iyi olmayan bir gencin ilanı da şöyledir:

"Numara 20: Senem otuz dördtür. İstanbul'da bin kuruş maaşlı memurum. Evsaf-ı âtiyeyi haiz bir kız ile izdivaç etmek arzusundayım.

Benimle teşrik-i hayat edecek olan kız nihayet yirmi beş yaşlarında okur yazar olmalı. Halihazırda bin kuruşla temin-i maişet etmek kabul olamadığı cihetle zevcem olacak kadının da miktar-ı kâfi varidatı olmalı. Hürriyetimi muhafaza etmek şartıyla iç güveysi de gidebilirim." (İlan, 18 Temmuz 1334/1918: Arka İç Kapak).

KONULARINA GÖRE DİZİN

Şiir

- Ali Haydar Emir, "Arabada" (Şiir), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 24.
- Ali Haydar Emir, "Gidiniz, Lütfen..." (Şiir), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 40.
- Ali Haydar Emir, "Rücu!.." (Şiir), Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 56.
- Ali Haydar Emir, "Yalancı" (Şiir), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 25.
- E(Elif). Nedim, "Endişe-yi Hayat" (Şiir), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 41.
- E(Elif). Nedim, "Gönlümle Yalnız..." (Şiir), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. 72.
- E(Elif). Nedim, "Şarkı" (Şiir), Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 58.
- H(Ha). N., "Yas" (Şiir), Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/ 1918), s. 89.
- H(Ha). T., "Ne Kadar Ayıp Şey!.." (Şiir), Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 102.
- H(Ha). T., "Sen Yoksun" (Şiir), Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. 117.
- Hayrettin Keşfi, "Son Dua" (Şiir), Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 101.
- Hikmet, "Saçlarımız" (Şiir), Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 103.
- Kozanzade Ahmet Yahya, "Arzu" (Şiir), Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 101.
- Kozanzade Ahmet Yahya, "Ey Gece!" (Şiir), Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 57.
- Kozanzade Ahmet Yahya, "İstiğrak" (Şiir), Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. 117.
- Kozanzade Ahmet Yahya, "Mai Nazarlar" (Şiir), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334 /1918), s. 73.
- Kozanzade Ahmet Yahya, "Şebab" (Şiir), Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/ 1918), s. 88.
- M. Burhanettin, "Felsefe-yi İhanet" (Şiir), Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. 139.
- Samiye M., "Hayaline Hitap" (Şiir), Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. 122.
- Şefik Ruhi, "Udundaki Teller.." (Şiir), Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. 135.

Hikâye

- A(Ayn). Harünnas, "Mehtapta" (Hikâye), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 44.
- A(Ayn). İlhan, "Tasadüf – Maupassant'tan Fransız Mefkuresi" (Hikâye), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 11-13. / Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 29-31.

İmzasız, "Unutulmaz Bir Gece" (Almancadan Tercüme Hikâye, Çeviren: Ahmet Cezmi), Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. 116.

H(Ha), Tahsin Nuri, "İzdivaç Hikâyeleri- Erkek Kalbi" (Hikâye), Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/ 1918), s. 87-89. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 101-105. / Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. 117-120.

H(Ha). Tahsin Nuri, "Hayat ve Ben" (Hikâye), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 8-9.

H(Ha). Tahsin Nuri⁸, "İzdivaç Hikâyeleri- Vefakâr" (Hikâye), Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 52-58.

H(Ha). Tahsin Nuri, "Ümit" (Hikâye), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 24-29.

M. Tahsin Nuri, "Gelin" (Hikâye), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 39-43.

Roman

E(Elif). M., "İzdivaç'ın içtimaî, ahlâkî romanı - Küçük Gelin" (Roman), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 15-16. / Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 31-32. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 45-48. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 62-64. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/ 1918), s. 77-80. / Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/ 1918), s. 92-96. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 109-111. / Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. 128. / Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. 135-136. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. 142-144.

İmzasız, "Âşıkâne Roman - Vefasız" (Roman), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 43-44. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 59. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/ 1918), s. 69-70. / Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/ 1918), s. 89-92. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 107-109. / Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. 122-125. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. 140-141. / Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. 132-134.

Toplum ve Aile Hayatı

A(Ayn). M., "Din ve Ahlak" (Din ve ahlakın toplum hayatındaki önemi hk.), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 18-20.

A(Ayn).-, "Ramazan" (Ramazan ayı hk.), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 17-18.

A(Ayn).-, "Sakal Hastalığı" (Erkeklerin sakalını kesmesi hk.), Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 49-50.

Ali Seyfi, "Süs" (İnsanların beğenilmek isteği hk.), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 20-21.

⁸ Derginin kapak sayfasında M. Tahsin Nuri yazılıdır.

Ali Seyfi, "Terbiye Etrafında" (İnsan yetiştirme usulleri hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 4-5.

Doktor Haider, "İzdivaç'ın İlmî Tefrikası - İzdivaç" (Evliliğin insanlık için önemi hk., mütercimi: A (Aydın). M.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 2-3. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 36-37. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 60-62. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334 /1918), s. 73-75. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 105-107. / Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. 125-127. / Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. 130-132.

E(Elif). M. "Ailede Hiss-i Vazife" (Eşlerin birbirine karşı sorumlulukları hk.), Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 50-51. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334 /1918), s. 66-68. / Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/ 1918), s. 84-86. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 98-100. / Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. 115-116.

E(Elif). M., "İffet" (Ahlak hk.), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 34-36.

E(Elif). M., "İntibah Çareleri" (Toplumsal gelişimi hk.), Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. 121-122. / Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. 129-130. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. 137-138.

E(Elif)., "Tramvay Alemi" (Tramvay yolculuğu hk.), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334 /1918), s. 65-66. / Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/ 1918), s. 81-83.

İmzasız, "Bir Nikah Merasimi" (Bir nikah töreni hk.), Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 97-98.

Kozanzade Ahmet Yahya "Koş ve Atıl" (Kadınlara nasihat hk.), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 29.

Mehmet Hulusi, "İçtimai Fikir ve Duygular" (Toplum hayatı hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 3-4.

N. Ş., "Kına Gecesi" (Bir kına gecesi hk.), Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. 113-114.

R. Mihri, "Aile Duyguları – Zevce ve Zevcenin Vazifesi" (Eşlerin görevleri hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 5-8.

Bilim ve Sağlık

Aile Doktoru, "Aile Hekimi" (Sağlığın ve aile hekimlerinin önemi hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 13-15.

Aile Doktoru, "İzdivaç Kararından Evvel" (Çiftlerin sıhhati hk.), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 45.

Doktor Nurettin, "Çocukların Ölümü" (Çocukların yetiştirilmesi hk.), Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 112. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. 138-139.

Doktor Nurettin, “Zümre-i Hayvanide Vazaif-i Tenasüliye ve Teşekkül-i Rüşeym” (Biyolojik konular hk.), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. 21-24. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 38-39. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. 58. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. 71-72.

Yunus Fehmi, “Musahabe Sıhhiye – Genç Kız ve Kadınlarımızın Hıfz-ı Sıhhatlerine Ait Vesaya-yı Sıhhiye” (Sağlık hk.), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. 76.

Çeşitli Konularda Soru ve Cevaplar

İmzasız, “El Sual ve Cevapları” (Fal hk.), Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. 80.

İmzasız, “Hasbihal Sahifeleri” (Aile ile ilgili çeşitli konular hk. soru ve cevaplar), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak.

İmzasız, “Hayata Dair Sual ve Cevaplar” (Okuyucuların soruları ve cevaplar hk.), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak.

İmzasız, “Hissiyata Dair Sual ve Cevaplar” (Okuyucuların soruları ve cevapları hk.), Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/1918), s. Arka İç Kapak.

İmzasız, “Sual ve Cevaplarımız” (Dergiye gönderilen sorulara cevaplar), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. Ön İç Kapak, Arka İç Kapak.

İmzasız, “Kanunî Sual ve Cevaplar” (Okuyucuların soruları ve cevaplar hk.), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. 80. / Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/1918), s. Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka İç Kapak-Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak. / Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak. / Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

İmzasız, “Rüya Tabiri” (Okurların rüyaları hk.), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak.

İmzasız, “Sıhhî Sual ve Cevaplar” (Okuyucuların soruları ve cevaplar hk.), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. 80. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. Arka İç Kapak-Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

İmzasız, “Sıhhi Sualler” (Okuyucuların soruları ve cevaplar hk.), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak.

İlanlar

İlan, “İzdivaç İlanları” (Evlilik ilanları hk.) Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Ön İç Kapak, Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. Arka İç Kapak-Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak-Arka İç Kapak, Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. Ön İç Kapak, Arka İç Kapak-Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/1918), s. Ön İç Kapak, Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. Ön İç Kapak, Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. Ön İç kapak-Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. Ön İç Kapak-Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. Ön İç Kapak-Arka İç Kapak, Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. Ön İç Kapak, Arka İç Kapak.

İlan, “İhtar-ı Mühime” (İzdivaç ilanları hk.), Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam

Reklam, “Aş Ustası” (Yemek Kitap hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Mehmet Hudaverdi” (Dış Doktoru hk.), Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 9 (3 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Doktor Yunus Fehmi” (Doktor hk.), Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Hüseyin Alizade Biraderler” (Kitapçı hk.), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “İşkân-ı Muhacirin” (Kitap hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Kırım Mecmuası” (Dergi hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Kitaphane-yi Sûdî” Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Kütüphane-i Sûdî” (Kütüphane hk.), Y. 1, S. 11 (31 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Orhaniye Matbaası” (Matbaa hk.), Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Serbest Fikir” (Gazete hk.), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Sûdî” (Basımevi hk.), Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. Arka Dış Kapak. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Temaşa Mecmuası” (Dergi hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Arka İç Kapak.

Reklam, “Türk Kadını” (Dergi hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Arka İç Kapak.

Reklam, “Türkmen Aşiretleri” (Kitap hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Yeni Çıkan Eserler” (Para ve Aşk, Dört Kadın Bir Papağan, Rehber-i Hayat kitapları hk.), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Yeni Çıkan Eserler” (Para ve Aşk, Dört Kadın Bir Papağan, İslam Mecmuası hk.), Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Yeni Çıkan Eserler” (Para ve Aşk, Dört Kadın Bir Papağan hk.), Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Yeni Kitap ve Romanlar” (93 İhtilâli, Damat Beyim, Sherlock Holmes’un Hatıratı vs. kitaplar hk.), Y. 1, S. 10 (17 Teşrinievvel 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Reklam, “Yeni Kitaplar” (Yeni çıkan yayınlar hk.), Y. 1, S. 8 (12 Eylül 1334/1918), s. Arka Dış Kapak.

Dergi hakkındaki yazılar

İmzasız, “İzdivaç İlanları Hakkında Bir İhtar” (İlanlar hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Ön İç Kapak. / Y. 1, S. 2, (20 Haziran 1334/1918), s. Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. Arka İç Kapak. / Y. 1, S. 4 (18 Temmuz 1334/1918), s. Ön İç Kapak. / Y. 1, S. 5 (1 Ağustos 1334/1918), s. Ön İç Kapak.

İmzasız, “İzdivaç’ın Karie ve Karilerine Hizmeti” (Dergi hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. Ön İç Kapak.

İzdivaç, “Maksat ve Meram” (Derginin çıkış amacı hk.), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 1.

Diğer

A(Aydın), “Resm-i Tevsîm” (Âti gazetesine isim verilmesi hk.), Y. 1, S. 3 (4 Temmuz 1334/1918), s. 33-34.

E(Elif). Nerime, “Saadet” (H(Ha). Tahsin Nuri Bey’e ithafıyla saadet üzerine düşünceler), Y. 1, S. 6 (15 Ağustos 1334/ 1918), s. 86.

H(Ha). Tahsin Nuri, “Saadet” (E(Elif). Nerime Hanımefendiye ithafıyla saadet üzerine düşünceler), Y. 1, S. 7 (29 Ağustos 1334/1918), s. 100-101.

E(Elif). Nedim, “Hicran hatıralar” (Mektup), Y. 1, S. 1, (6 Haziran 1334/1918), s. 9-11.

SONUÇ

Değişen dünya insan ilişkilerini farklı yönlerden etkilemiştir. Toplumun temellerinin atıldığı aile kurumunun oluşum aşaması da bu etkilenmeye maruz kalmıştır. Bugün evlenmek isteyen bazı insanlar görsel medya aracılığıyla düzenlenen evlilik programlarında kendine uygun eş aramaktadır. Geniş bir izleyici kitlesi bulunan bu programlar, aynı zamanda aile kurumunun zedelenmesi, ahlaki değerlerin göz ardı edilmesi, kültür yozlaşmasına sebep olması gibi gerekçelerle çeşitli tartışmalara sebep olmuş, bu sebeple yasal düzenlemelere kadar gidilmiştir.

Bundan yüzyıl öncesinde, bugün evlilik programlarının sağladığı işlevi, basılı medya organlarının yürüttüğü görülür. II. Meşrutiyet’in ilanından yaklaşık on yıl sonra, Osmanlı Devleti’nin son zamanlarına, Türk milletinin zor şartlar içinde olduğu ve bir kurtuluş yolu aradığı 1918 yılında üç aylık bir sürede yayın hayatında bulunan “İzdivaç” dergisi de bunlardan biridir. Evliliğin, iyi bir ailenin toplum için ne kadar önemli olduğu, aile ilişkilerinin düzenlenmesi için neler yapılabileceği, sağlık, yasalar, kadın-erkek, gelin kayınvalide ilişkileri hakkında çeşitli tavsiyelerin yer aldığı dergide, şiir, hikâye ve roman gibi edebî türler de bulunur.

İnsanların kendilerininkini ve evlenmek istedikleri insanlarda olmasını istedikleri vasıfları sıraladıkları “İzdivaç İlanları” derginin en dikkat çekici bölümüdür. Bugünün evlilik programlarıyla özdeşleşen bu bölüm, aile ve toplum hayatına dair ilgi çekici veriler sunar. Bugünün evlilik programları ve yüzyıl öncesinin evlilik ilanları karşılaştırılarak, disiplinler arası bir çalışmayla, yüzyıl önceki ve bugünkü aile hayatı, evlenme biçimleri incelenip yeni sosyolojik veriler elde edilebilir. Kadının çalışma hayatında da var olduğu bugün ile kapalı kapılar ardında oturduğu yüzyıl öncesinde ailede yüklendiği görev, kadın veya erkeğin yine yüzyıl öncesiyle bugün arasında kendilerine uygun eş profilindeki farklılıklar, kadın ve erkeğin eş olarak birbirinden beklentileri karşılaştırma yoluyla ulaşılabilecek bilgilerdir. İlanlar dışında diğer yazıların da incelenmesiyle değişen ahlaki ve kültürel değer yargılarının tespiti, bu

değişikliklerin olumlu ve olumsuz yanlarının ortaya konması ve çözümler sunulması sosyolojik bir çalışmayla mümkündür.

KAYNAKÇA

- Belge 1: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı (RTÜK) Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığına yazılan 06. 02. 2017 tarih ve 1700178365 sayılı dilekçeye 10.02.2017 15: 24 tarihli cevap.
- ÇETİN, Cengiz (2008), "Türk Düğün Gelenekleri ve Kutsal Evlilik Ritüelleri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 48, S. 2, Ankara, 111-126.
- DOKTOR HAİDER (1918), "İzdivaç", *İzdivaç*, (4 Temmuz 1334/1918), Y. 1, S. 3, İstanbul, 36-37.
- EKİNCİ, Necdet vd., (2006), *Zekeriye Sertel Amerikan Kültür Emperyalizminin ve Magazin Dergiciliğinin Öncüsü*, İstanbul: Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları.
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170429-M1-2.htm> (Erişim Tarihi: 19.10.2017).
- İLÂN (1336), "İzdivaç Talepleri", *Şehir*, (10 Kanunusani 1336), S. 2, İstanbul, 4.
- İLÂN (1918), "İzdivaç İlanları", *İzdivaç*, (15 Ağustos 1334/ 1918), Y. 1, S. 6, İstanbul, Ön İç Kapak, Arka İç Kapak.
- İLÂN (1918), "İzdivaç İlanları", *İzdivaç*, (18 Temmuz 1334/1918), Y. 1, S. 4, İstanbul, Ön İç Kapak, Arka İç Kapak-Arka Dış Kapak.
- İLÂN (1336), "İzdivaç İlanları", *Şebab*, (6 Ağustos 1336), S. 3, İstanbul, 72.
- İLÂN (1918), "İzdivaç İlanları", *İzdivaç*, (6 Haziran 1334/1918), Y. 1, S. 1, İstanbul, Ön İç Kapak.
- İMZAŞIZ (1918), "İzdivaç İlanları Hakkında Bir İhtar", *İzdivaç*, (6 Haziran 1334/1918), Y. 1, S. 1, İstanbul, Ön İç Kapak.
- İZDİVAÇ (1918), "Maksat ve Meram", *İzdivaç*, (6 Haziran 1334/ 1918), Y. 1, S. 1, İstanbul, 1.
- KADIN DERGİLERİ BİBLİYOGRAFYASI (1869-1927) Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, Metis Yay. 1993.
- POYRAZ TACOĞLU, Tuğça (2011), "Türkiye'de Gerçekleştirilen Geleneksel Evlilik Çeşitlerinin Nedenleri ve Evlilikler Üzerinde Törenin Etkisi", *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (Aralık 2011), C. 2, S. 4, Ordu, 114-143.
- SEZEN, Lütfi (2005), "Türkiye'de Evlenme Biçimleri", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Prof. Dr. Şinasi Tekin Özel Sayısı, S. 27, Erzurum, 185-195.
- TÜRK, Hatem (2002), *Musavver Muhit İnceleme ve Edebiyatla İlgili Metinler*, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- TÜRK, Hatem (2017), *10 Temmuz Meşrûtiyet Bayramı Türk Aydınlarının II. Meşrûtiyet Hakkındaki Duygu ve Düşünceleri*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- VATANDAŞ BİLDİRİMLERİ YILLIK RAPORU 2016, Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı, Mart 2017. <https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-kamuoyu-arastirmalari/3890/5280/2016-yili-vatandas-bildirimleri-raporu.html> (Erişim Tarihi: 19.10.2017).
- YAŞAR EKİCİ, Fatma (2014), "Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi", *Jasss*, S. 30, 209-224.

Ek 2: Örnek "İzdivaç İlanları"

ازدواج اعلانی : ۱

نومرو : ۱

قرق بش یاشندیم، شیحدی به قدر طشردم بولندیم
 مأموریت طولاییسه تکرار کیتک احتالم واردر. یکریمی بش
 الی اوتوز یاشنده اوقور بازار برارده موسیقی به آشنا بر خانمله
 تأهل ایتمک ایسترم. م. و. م.
 [آدرس اداره خانه مزده محفوظدر]

نومرو : ۲

سنم یکریمی یدی، تجارتله اشتغال ایدهرم، دور و سیاحته
 مراقم فضله در شیحدی استانبولده بولنیورم سنی یکریمی دن دون
 اوله مق اوزره آمیل برعائله به منسوب برخانمله ازدواجه طالبم،
 آرادیم باشلیجه مزیت تحصیل و تربیه عقیف و ناموسکار
 اولقلقدرد. ج. س.
 آدرس محفوظدر.

نومرو : ۳

بیک بشوز ضرورتش معاشلی برمتقاعدیم سنم الی ایکی در.
 استانبولده هیچ کیمسه یوقدر. اولکی عائله مدن بری اون
 درت، دیکری اون آلتی یاشنده اولق اوزره ایکی اوغلام واردر.